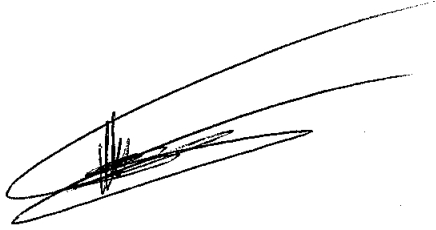

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılması Hakkında
Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Mustafa ELİTAŞ
Kayseri Milletvekili
Grup Başkan Vekili

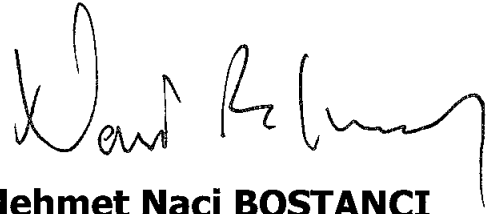
Ahmet AYDIN
Adıyaman Milletvekili
Grup Başkan Vekili

Mahir ÜNAL
K. Maraş Milletvekili
Grup Başkan Vekili

Mihrimah Belma SATIR
İstanbul Milletvekili
Grup Başkan Vekili

Mehmet Naci BOSTANCI
Amasya Milletvekili
Grup Başkan Vekili

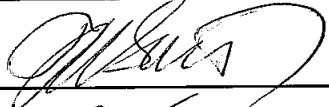
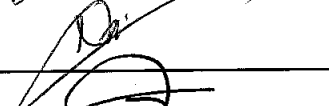
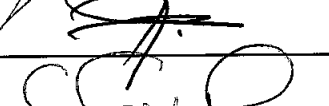
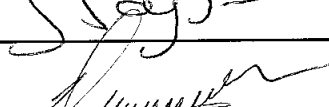
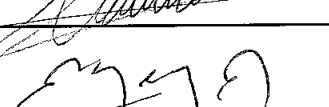
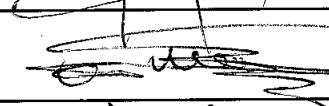

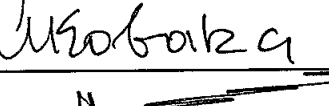

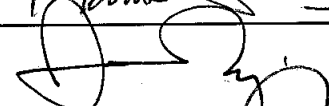

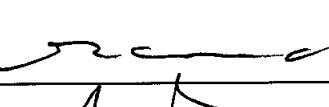

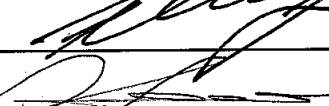

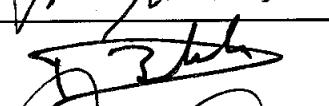
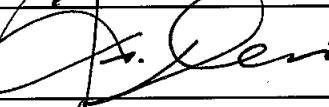

TBMM BAŐKANLIĐI

Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	10 Mart 2015	E. No:	2/2737	
Ysm.Uzm.	BŐk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
9	h	mw	h	mm
TBMM BAŞKANI	mw			

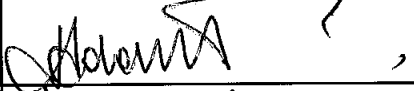

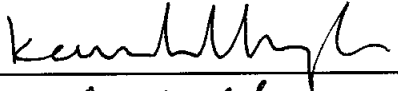

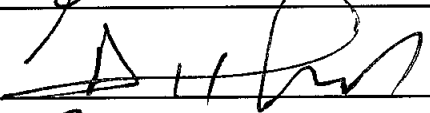
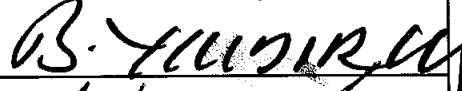

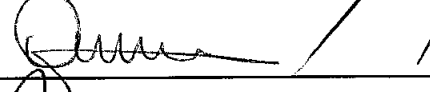
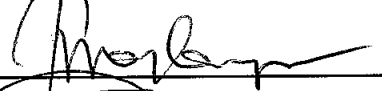

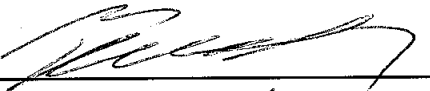

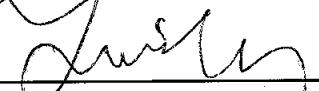

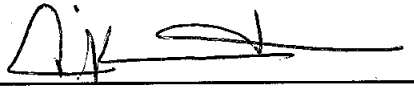
TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŐK.LIĐI
10 Mart 2015
Numara:

T B M M KÖTÜPHANE VE ARŞİV HİZM. BAŐKANLIĐI
10 Mart 2015
No : 382821

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İLİ	İMZA
1	MEHMET DOĞAN KUBAT	İSTANBUL	
2	RECEP ÖZEL	ISPARTA	
3	Ramazan Can	Kırklareli	
4	Fethiye SOYAL	Yozgat	
5	Osman ÇAKIR	DÜZCE	
6	EROL KAYA	İSTANBUL	
7	Cuma İGTEU	Diyarbakır	
8	Senal GÜRŞAN	Kırklareli	
9	Mustafa Kocabakır	Konya	
10	Feyzullah Kuyukluk	İst. 3. Bölge	
11	Celvit Bağcı	ÇORUM	
12	Mehmet Erdoğan	Gaziantep	
13	Osman KAHVECİ	Karabük	
14	Murat Yıldırım	ÇORUM	
15	Ercan Cander	Ferizli	
16	Özgür Kaynarca	İST	
17	MUSTAFA KEMAL SERBETGİDÖĞRÜ	BURSA	
18	M. VECDİ EBRAHİM	ANTALYA	
19	~~M. VECDİ EBRAHİM~~ İdris SAHİN	Çankırı	
20	Derya Bakbak	Gaziantep	
21	Vedat Demiröz	Bitlis	
22	A. Gültekin Kılınç	AYDIN	

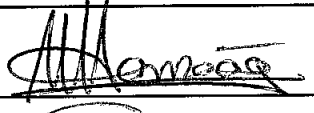

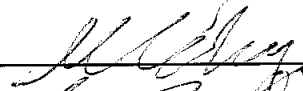

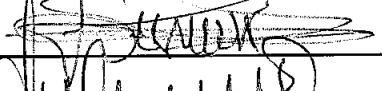
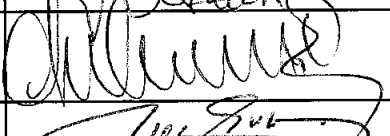
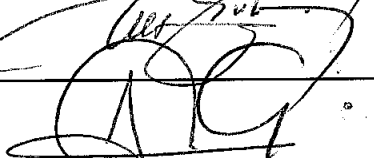

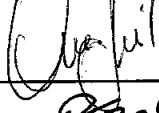
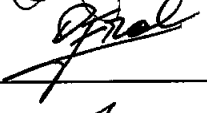
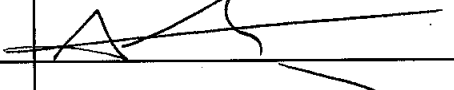
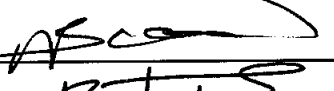
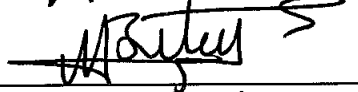

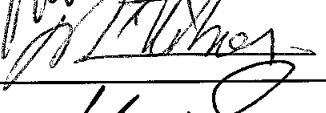

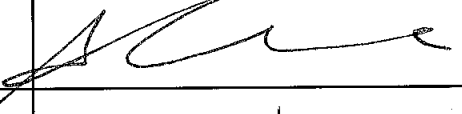
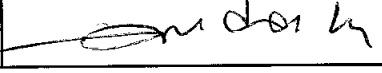
ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İLİ	İMZA
23	HİLMİ BİLGİN	SİVAS	
24	YUSUF BAŞER	YOZGAT	
25	HAKAN ÇAMUŞOĞLU	BURSA	
26	İHSAN ŞENER	ORDU	
27	KEMALETTİN AYDIN	KEMŞEHİR	
28	ÖNDER MATLI	BURSA	
29	İSMAIL AYDIN	"	
30	BEDRETTİN YILDIRIM II	"	
31	ADNAN YILMAZ	ERZURUM	
32	OSMAN ÖZ	SİİRT	
33	OSMAN BOYAN	İSTANBUL	
34	PELİN GÜNDEŞ BAKIR	KAYSERİ	
35	MEHMET FİDAN	AYDIN	
36	İLKİEM YERLİBAŞI	KAYSERİ	
37	YILDIRIM M. RAMAZANOĞLU	KIRSEHİR	
38	FEVAİ ARSLAN	DÜZCE	
39	MUHAMMET ALİ OKUR	HOZCELİ	
40	İSRAFİL KİPÇİ	ARTVİN	
41	CEYHAN TAVİTOĞLU	ERZURUM	
42	MURTAZA MEHTAP	ADANA	
43	FEHİMİ KURBAN	BOLU	
44	İSMAİL KASDEMİR	ÇANAKKALE	

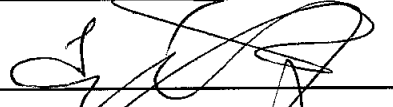

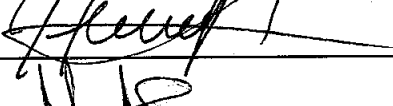
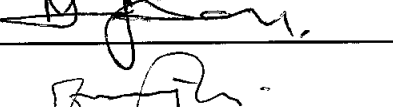
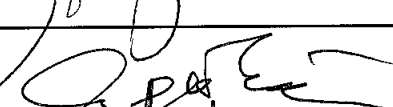
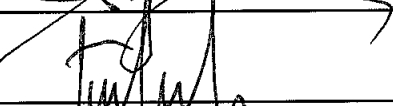

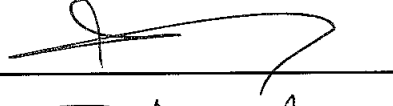
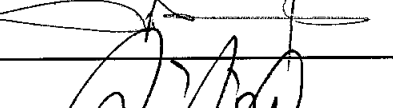
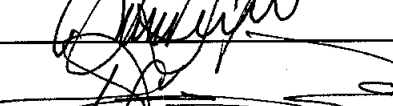
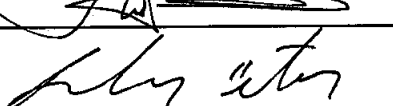
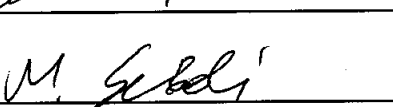

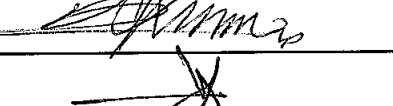
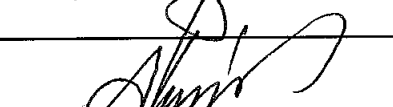
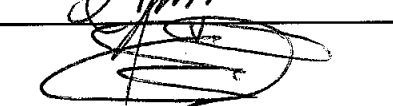
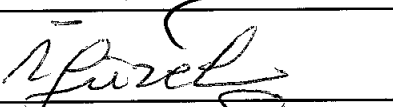

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İli	İMZA
45	Salih KOCA	İstizehir	~~Salih Koca~~
46	Muzaffer YURTTAS	Manisa	Muzaffer Yurttaş
47	Ahmet Tevrik Uzun	Mersin	Ahmet Tevrik Uzun
48	FATİH SAHİN	Ankara	Fatih Sahin
49	M. Bilal MACİT	İstanbul	Bilal Macit
50	Orhan Akar	İstanbul	Orhan Akar
51	Sadi YAKUT	Kayseri	Sadi Yakut
52	Nurcan Dalbudak	Denizli	Nurcan Dalbudak
53	Gülşen Samancı	Konya	Gülşen Samancı
54	Gülşen Orhan	Van	Gülşen Orhan
55	İlhan Dündar	İzmir	İlhan Dündar
56	TALAH SELAMOĞLU	Ankara	Talah Selamoğlu
57	Fatih GİFTLİ	VAN	Fatih Gıftli
58	Nihal Toprak	Zonguldak	Nihal Toprak
59	İbrahim Yiğit	İstanbul	İbrahim Yiğit
60	Mehmet Demirel	İstanbul	Mehmet Demirel
61	Muhsin BÜRGE	İstanbul	Muhsin Bürge
62	Ali Turan	SİVAS	Ali Turan
63	Orhan Kanasayar	Hatay	Orhan Kanasayar
64	Salih FIRAT	Adana	Salih Fırat
65	Özlem DEMİRCİ	Tekirdağ	Özlem Demirci
66	HİNE LÖL BEYAZ	DİMARZAKIR	HİNE LÖL BEYAZ
67	Mehmet Serenkerem Karaman	Karaman	Mehmet Serenkerem Karaman

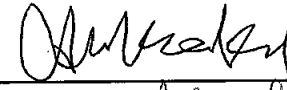
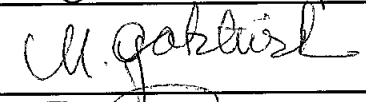
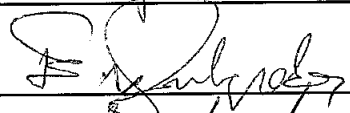
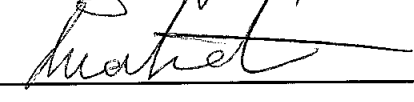

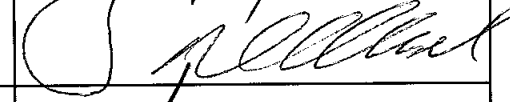

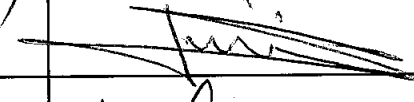
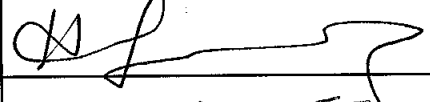
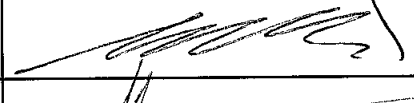
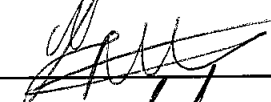
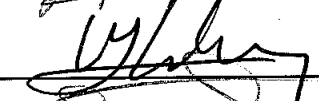

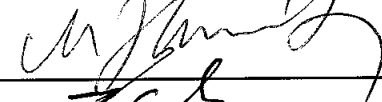

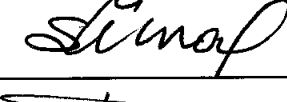
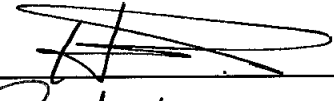
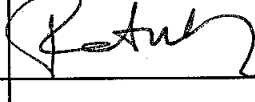
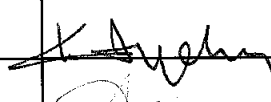

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İli	İMZA
68	Mehmet S. Hamzaoğulları	Diğerbakır	
69	Sermin BALIK	ELAZIĞ	
70	M. Necati Çetinkaya	ADANA	
71	Muammer Güler	MARDİN	
72	Ali İsmail YILMAZ	Ankara	
73	Faruk Seftioğlu	ELAZIĞ	
74	Nelci Bozkurt	MERSİN	
75	Mustafa Günhan GÜLSEN	KASTAMONU	
76	İlyas ŞEKER	Kocaeli	
77	Nihat ERGÜN	Kocaeli	
78	Ömer Selvi	Niğde	
79	Gürsoy EROL	İSTANBUL	
80	ZEKİ AYBÜN	KOCALİ	
81	Ali BOĞA	Muğla	
82	Mustafa BİLİCİ	Van	
83	Mehmet Öntürk	Hatay	
84	Adem Yeşildal	Hatay	
85	Mehmet Metiner	Adıyaman	
86	Ekrem Çelebi	Afyon	
87	Mustafa ÖZTÜRK	Bursa	
88	Abdullah GÜLSEKİN	Kırşehir	
89	Sadık BODAK	Antalya	

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

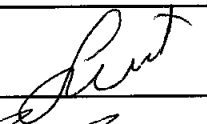

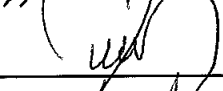

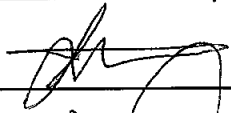

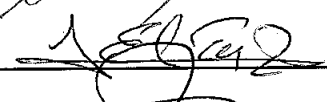

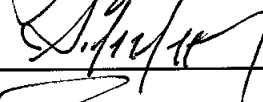
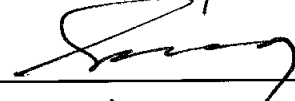
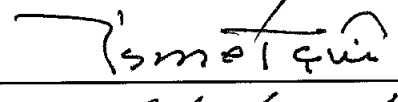

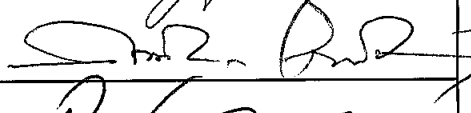
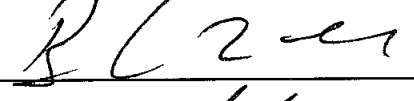
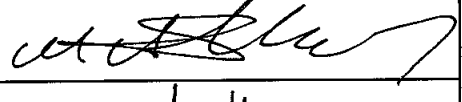
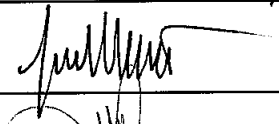
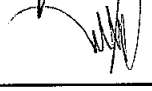
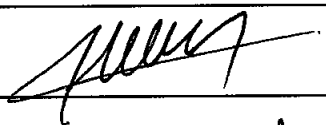
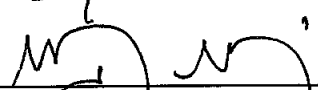
S.NO	ADI SOYADI	İli	İMZA
90	Melih Ağulu	Karagözü	
91	Zülfü DEMİİZBAĞ	TALAZI	
92	Hüseyin FİLİZ	ERZURUM	
93	Mehmet SARI	Erzurum	
94	Aydın Büyüklüoğlu	Trabzon	
95	Öğuz Köpçü Köksöz	Kırklareli	
96	Faruk İSİK	MUS	
97	Prof. Dr. Orhan ATILAY	Ardahan	
98	Şebahattin Karakelle	Erzurum	
99	Ziver ÖRDENİR	BATMAN	
100	Hasan KARAL	Rize	
101	Adem FATLI	Giresun	
102	Mehmet GELDİ	Giresun	
103	Süleyman Bekir	Samsun	
104	Hüseyin SAHİN	BURSA	
105	M. Kerim YILDIZ	AGRI	
106	Yıldırım M. Ramazanoğlu	Kahramanmaraş	
107	Abdülkerim GÖK	Sanlıurfa	
108	Özge Eronat	Diyarbakır	
109	İlker Güzel	Ankara	
109	Ali Haldun Ertürk	İstanbul	

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

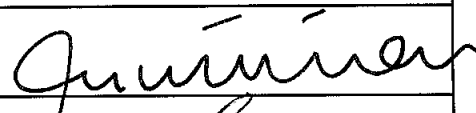

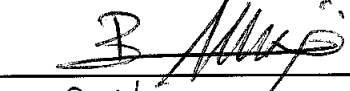
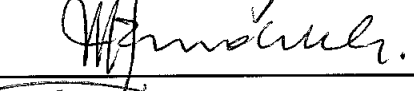
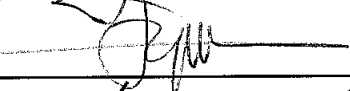
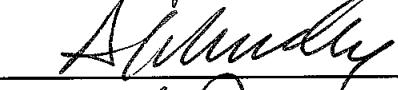

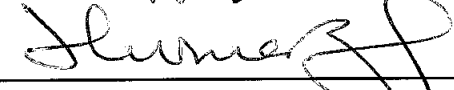
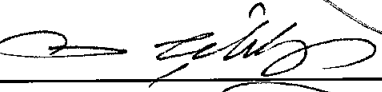
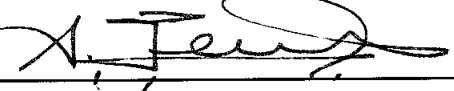

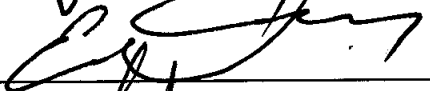
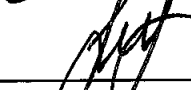
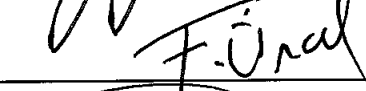
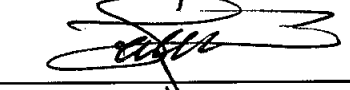

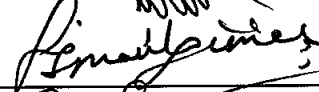

S.NO	ADI SOYADI	İLİ	İMZA
110	Ahmet Erbal PERALTA	NEVEŞEHİR	
111	Muzat Gökürük	NEVEŞEHİR	
112	Ebubekir GİZLİGÜNER	NEVEŞEHİR	
113	Suat ÖNAL	OSMANIYE	
114	Spöke Özgehan	Antalya	
115	Nesrin Ulema	izmir	
116	Harun Karaca	İST	
117	Osman Arkin BAK	İST	
118	Harun Tufekci	Konya	
119	Mehmet Yüksel	Denizli	
120	A. Kutaylı TÜRKER	İstanbul	
121	Mehmet Sükrü Eding	Adana	
122	Seyit SERTEÇLİK	Ankara	
123	Mustafa Homarat	Ordu	
124	Hüseyin Samanli	Antalya	
125	ŞİRİN ÜNAL	İSTANBUL	
126	Halil Özcan	Sonliçifti	
127	Fatma Salman	Ağrı	
128	Kemalettin AYDIN	GÜMÜŞHANE	
128	Ahmet Arslan	Kars	
129	Ali Şahin	Gaziantep	
130	Mehmet ERDOĞ	SİĞIR	

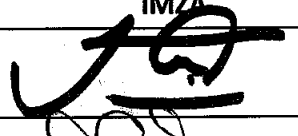
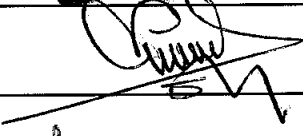
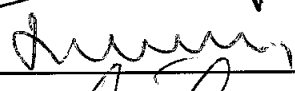
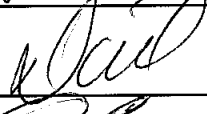
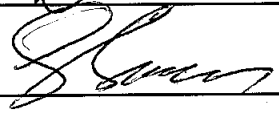
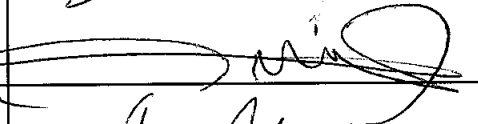

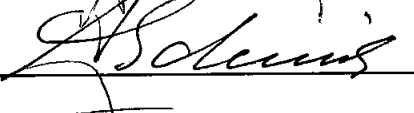
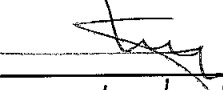
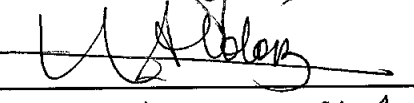
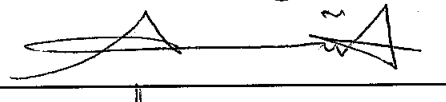
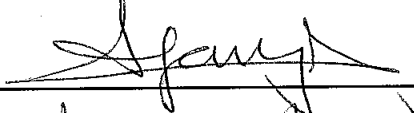
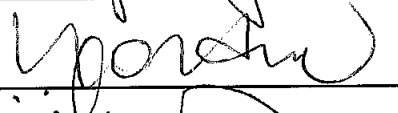
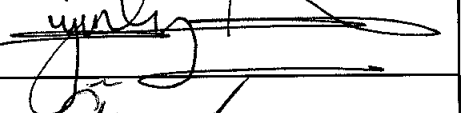
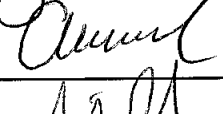

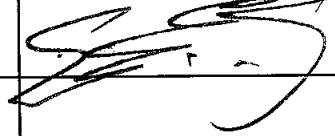
ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İLİ	İMZA
131	Fuat Karakılıç	KİLİS	
132	Fahrettin Poyraz	Bilecik	
133	Mehmet Akıyürek	Sarıyer	
134	Bilal UGAR	DENİZLİ	
135	Uğur AYDEMİR	Manisa	
136	Dilel YÜRÜKEL	TOKAT	
137	FATMA ÇURUKAN	ADANA	
138	Gökalp Bektaş Şahkuluoğlu	Mardin	
139	Esnaf TAŞ	Bingöl	
140	Galay Dalgın	İstanbul	
141	Ahmet Salih DAK	KİLİS	
142	Serim Sarıyer	İstanbul	
143	İsmet UÇMAK	İstanbul	
144	Ali Aydenkoğlu	Balıkesir	
145	Samir Tayyar	Erzurum	
146	Mehmet Ali AKOĞLU	Erzurum	
147	Büyükmünir ÖZBEK	BAYBURT	
148	Muzaffer ASCAN	KIRSEHIR	
149	Abdulkadir Kavaklıoğlu	Uşak	
150	Ali Aslan	Rize	
151	Bülent TURAN	İSTANBUL	
152	Mehmet ALTAY	UŞAK	

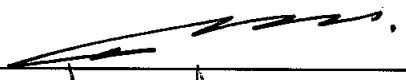
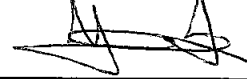

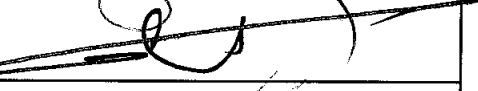
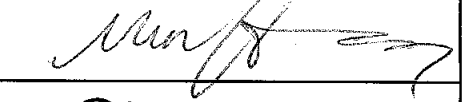
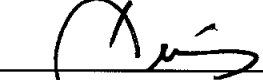
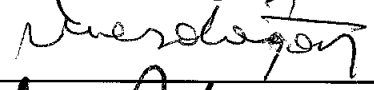

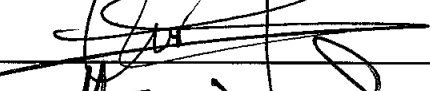

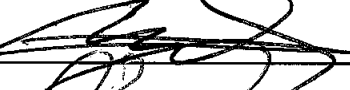
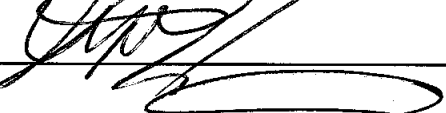

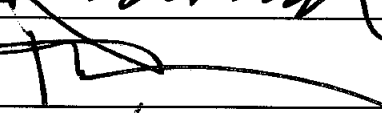
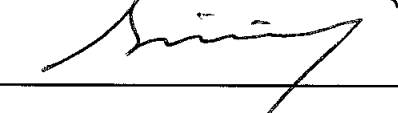
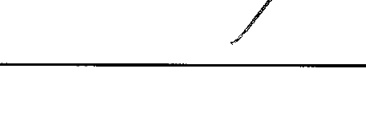
ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İli	İMZA
153	Necdet ÜNÜVRZ	Adana	
154	Vural KAVUNCU	Kütahya	
155	Can Zorlu	Konya	
156	Bayram ÖZGELİK	BURDUR	
157	Mücahit Funduklu	Malatya	
158	SİTKİ GÜVENÇ	Şirnak	
159	A.Çağatay Kılıç	Samsun	
160	Yılmaz TUNÇ	Bartın	
161	İbrahim Korunur	Düzce	
162	Hasan Ali Gelik	Sakarya	
163	Ahmet Berat Gonkar	İstanbul	
164	İsmet SU	Bursa	
165	T. Ziyaeddin Akbulut	Tekirdağ	
166	Alev DEDEGİL	İstanbul	
167	İlhan İnceöz	Alanya	
168	A. Emin ÖNEN	Sonkurfa	
169	Tulay Babuşcu	Balıkesir	
170	Fatih Han İNAL	ORDU	
171	Seyit Eyüpoğlu	Ş. - Urfa	
172	Vahit Kiler	BITLİS	
173	İsmail BÜNEŞ	UŞAK	
174	Hasan Fehmi KINAY	Kütahya	

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İli	İMZA
175	Ahmet Yeni	Samsun	
176	Hacı Bayram Türkoğlu	HATAY	
177	Ferimuz NİŞAN	Gümüşhane	
178	Nurhan SAKLI	Ankara	
179	Oktaay Saral	İstanbul	
180	Muhtar SAHİN	Malatya	
181	Emrullah İSLER	Ankara	
182	Ayni ERDEMİR	AMASYA	
183	Pemel Coşkun	YALOVA	
184	Abdürrahim AKDAĞ	Marşin	
185	Ayhan Sefer ÜSTÜN	Sakarya	
186	Ali İhsan Tavuz	Sakarya	
187	Müsel Özden	Muğla	
188	Hüseyin Üzüm	Konya	
189	Keim ÖZKUL	Konya	
190	Süreyya Sadi Bilalig	İsparta	
191	Mustafa Baloğlu	Konya	
192	Salim Uslu	Çorum	

ANAYASA DEĞİŞİKLİK TEKLİFİ İMZA LİSTESİ

S.NO	ADI SOYADI	İLİ	İMZA
193	Ahmet Bahç Oğutken	İstanbul Mr.	
194	Yahya Akman	Sarıyer	
195	Bekir ÖZDAR	MANİSA	
196	Özcan Ulpiner	Zonguldak	
197	Muzaffer Çakar	MUĞ	
198	İsmail Tamer	Kayseri	
199	Mehmet Ersoy	Sakarya	
200	Kihlat Feybekci	Denizli	
201	M. Ferit Dindar	Sirnak	
202	Cemal YILMAZ	Bingöl	
203	Canan Candemir Celik	Bursa	
204	Salih Kapuz	Ankara	
205	Ölker Çer	Edirne	
206	Şifak Salt	İzmir	
207	Cemal ÖZTATLAN	Balıkesir	
208	Metin KÜLÜNK	İST	
209	Muhib Akie	Konya	
210	Halil ÜRÜN	Afyonkarahisar	

GEREKÇE

Ülkemizde siyasî partilerin bağlı olduğu hukukî rejimin, yapılan tüm iyileştirmelere rağmen, siyasî partilerin aleyhine işlemesi önlenememiş ve bu rejim, ağırlıklı olarak özgürlükleri daraltıcı nitelikte işlemiştir. 1961 Anayasasından bugüne kadar ülkemizde, Anayasa Mahkemesi kararıyla yirmi beş siyasî parti kapatılmış olup bu sayıya askerî müdahale dönemlerinde kapatılan siyasî partiler dahil değildir. Buna karşın, bugüne değin, Avrupa ülkelerinin tamamında kapatılan siyasî parti sayısı altıdır. Ayrıca siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin kararlara karşı ülkemiz aleyhine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvuruların -biri hariç- tamamında "ihlâl kararı" verilmiştir. Yaşanan bunca tecrübe, Türkiye'nin istikrarı ve ülkemizin muhatap olduğu ihlâl kararları gözetildiğinde; parti kapatma rejimini, sistemin taşıyamayacağı bir yük olmaktan çıkaracak nitelikte bir reform yapılmasına ihtiyaç olduğu açıkça görülmektedir.

Değişik tarihlerde Anayasa ve yasalarda yapılan iyileştirmelerin amaçlarına uygun olarak uygulanamamış olması, kapatma kararlarının ulusalüstü yargıda sözleşme ihlali olarak nitelendirilmesi, siyaset kurumuna ölçsüz müdahalelerin yol açtığı istikrarsızlık gibi etkenler, bu düzenlemeyi zorunlu kılmıştır.

Maddede yapılan değişikliklerin birincisi, siyasî partilerin malî denetiminin Sayıştaya verilmesidir. Mevcut düzenleme uyarınca, siyasî partilerin malî denetimi Anayasa Mahkemesince yapılmaktaysa da Anayasa Mahkemesi bu denetimi yaparken Sayıştaydan yoğun şekilde yardım almaktadır. Bugüne kadar konuya ilişkin dile getirilen öneriler de, siyasî partilerin malî denetiminin Sayıştaya bırakılması yönünde olmuştur. Bu konuda oluşan genel mutabakat dikkate alınarak, bu yönde bir değişikliğe gidilmiştir.

Öte yandan, siyasî partiler, milletvekilleri ve bakanlar, siyaset kurumunun başlıca özneleridir. Milletvekilleri ve bakanların yargılanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iznine bağlıdır. İki özne için öngörülen kurumsal güvencenin, Türkiye'nin yaşadığı deneyimler de göz önüne alındığında, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsuru olan siyasî partiler için de getirilmesi mutlak bir zorunluluktur. Bu zorunluluktan hareketle, maddeyle, siyasî partilerin kapatılması; mukayeseli hukuk ve uluslararası belgeler de dikkate alınmak suretiyle, yeni bir hukukî rejime bağlanmaktadır.

Yapılması öngörülen değişiklikle, siyasî partilerin kapatılması davasının açılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinde oluşturulacak özel bir Komisyonun izin vermesi koşuluna bağlanmak suretiyle, bir dava şartı getirilmektedir. Bu Komisyonun, izin talebinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaştığı tarihte Mecliste grubu bulunan siyasî partiler, beşer milletvekiliyle temsil edileceklerdir. Komisyonun, Meclis Başkanı başkanlık edecek ve Komisyonun izin konusundaki kararını gizli oyla ve üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla verecektir. Bu Komisyonun vereceği kararların, yargı denetimi dışında tutulması öngörülmüştür. Yine kapatma davası izin talebi konusunda Meclisteki siyasî parti

gruplarınca, görüşme yapılamayacağı ve karar alınamayacağı hükme bağlanmaktadır. Bu husus düzenlenirken, Mecliste sürüncemede kalmasının önlenmesi bakımından izin konusunun karara bağlanması için bir süre şartı da getirilmektedir. Ayrıca, Komisyonun oluşumuna, izin talebinin görüşülme usul ve esaslarına ilişkin hususların Meclis İçtüzüğüyle düzenleneceği de maddede hükme bağlanmaktadır.

Venedik Komisyonu olarak bilinen ve Avrupa Konseyinin danışma organı olan Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu, 13-14 Mart 2009 tarihinde Venedik'te yapmış olduğu 78 inci Genel Kurul toplantısında kabul ettiği "Türkiye'de Siyasî Partilerin Yasaklanmasına İlişkin Anayasal ve Yasal Hükümlere Dair Görüşü"nde; ortak Avrupa uygulaması ile karşılaştırıldığında, Türkiye'deki parti yasaklama ve kapatma davalarını başlatma sürecinin Avrupa ülkelerine nazaran daha keyfi ve daha az demokratik kontrole tabi bir süreç olduğunu ve parti kapatmaya ilişkin mevcut Türk kurallarının temel sorununun hem parti yasaklama veya kapatma sürecinin başlatılmasına hem de partilerin gerçekten yasaklanmasına ve kapatılmasına ilişkin eşğin çok düşük olduğunu belirttikten sonra, Türkiye'deki genel parti koruma seviyesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa ortak demokratik standartları seviyesine yükseltilmesi için, Cumhuriyet Başsavcısının parti kapatma davası açma yetkisinin bir tür demokratik kontrole tabi tutulacağı bir sistemin getirilmesini tavsiye etmiştir.

Yapılan yeni düzenlemeyle, siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin sistem, Venedik kriterlerine kısmen de olsa uyumlu hale getirilmiş ve siyasal örgütlenme özgürlüğü güçlendirilmiş olmaktadır.

Odak haline gelme nedeniyle siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin maddî unsurlarda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözler, Mecliste ileri sürülen görüş ve düşünceler ile idarenin eylem ve işlemlerinin odak olmanın tespitinde gözetilemeyeceği hükme bağlanmaktadır. Gerçekten de burada sayılanların bir kısmı yasama sorumsuzluğu kapsamında kalan, diğer bir kısmı ise zaten yargı denetimi altında olan konulardır.

69 uncu maddenin yedinci fıkrasında, kapatma kararı yerine Devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksun bırakma kararının da verilebileceği belirtilmektedir. Getirilen düzenlemeyle, Devlet yardımından yoksun bırakılmanın da, bağlı olduğu kapatma davasının ve kapatma kararının usulüne tabi olduğu ve tek başına dava konusu yapılamayacağı hükme bağlanmaktadır.

Siyaset alanının genişletilmesi amacıyla 69 uncu maddenin sekizinci fıkrasındaki, temelli kapatılan bir partinin bir başka ad altında kurulamayacağına ilişkin hüküm de yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yapılan bu değişikliklere ilave olarak, bir siyasî partinin kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dahil üyeleri için öngörülen siyaset yasağı süresi beş yıldan üç yıla indirilmektedir. Ayrıca, "temelli kapatma" ve "kapatma" şeklinde Anayasada yer alan farklı kullanımların giderilmesi ve terim birliğinin sağlanması amacıyla maddede geçen "temelli" ibareleri de yürürlükten kaldırılmaktadır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 7/11/1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 69 uncu maddesinin üçüncü, dördüncü ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, altıncı fıkrasının sonuna "Meclis çalışmalarındaki oy ve sözler, Mecliste ileri sürülen düşünceler ile idarenin eylem ve işlemleri, odaklaşmanın tespitinde gözetilemez." cümlesi eklenmiş, dokuzuncu fıkrasındaki "beş yıl" ibaresi "üç yıl" şeklinde değiştirilmiş, beşinci, altıncı ve dokuzuncu fıkralarındaki "temelli" sözcükleri, onuncu fıkrasındaki "temelli olarak" ibaresi ile sekizinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

"Siyasî partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Siyasî partilerin malî denetimi Sayıştay tarafından yapılır. Sayıştayca siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunda gösterilir. Sayıştayın bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.

Siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının talebi üzerine, talebin Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaştığı tarihte Mecliste grubu bulunan her bir siyasî partinin beşer üye ile temsil edildiği Komisyonun üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu ve gizli oyla vereceği izin üzerine açılır ve Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır. Meclis Başkanı bu Komisyona Başkanlık eder; ancak, oy kullanamaz. Komisyonun kararları, yargı denetimi dışındadır. İzin talebinin Meclise ulaşmasından itibaren otuz gün içinde Komisyon oluşturulur ve Komisyon, kararını izin talebinin Meclise ulaşmasından itibaren en geç altmış gün içinde verir. Meclisteki siyasî parti gruplarınca, izin talebiyle ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz. İzin talebini karara bağlayacak Komisyonun oluşumu, izin talebinin görüşülme usul ve esasları Meclis İçtüzüğüyle düzenlenir."

"Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasî partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir. Devlet yardımından yoksun bırakılma, bağlı olduğu kapatma davasının ve kararının usulüne tabi olup tek başına dava konusu yapılamaz."

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde oylanır.